

НАУЧНО-НАСТАВНОМ ВЕЋУ
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА
БЕОГРАД

Наташа Т. Перовић, студент – постдипломац на предмету *Историја српског народа од почетка XVI до краја XVIII века* (индекс бр. 2005-2/ИС), поднела је образложење за тему магистарске тезе и затражила да јој се одобри рад на теми ***ЖИВОТ И ДЕЛАТНОСТ АРСЕНИЈА IV ЈОВАНОВИЋА У ОСМАНСКОМ ЦАРСТВУ (1714-1737) И ХАБЗБУРШКОЈ МОНАРХИЈИ (1738-1748)*** о чему имамо част да известимо Научно-наставно веће Филозофског факултета.

Арсеније Јовановић рођен је за време Бечког рата (1683-1699) у полузапустелој Рашкој под турском влашћу, а умро је у Карловцима у Хабзбуршкој монархији при крају Рата за аустријско наслеђе (1740-1748). Током свог живота доживео је још два рата (аустро-турски рат 1716-1718. и 1737-1739). Сви ти ратови битно су утицали на његов живот, али и живот српског народа и његове цркве.

Рано се замонашио и врло млад постао јерарх, јер је његов духовни отац и учитељ, патријарх Мојсије Рајовић (1712-1724) са разлогом закључио да је довољно зрео и способан да му помогне у обнови разорене и осиромашене српске цркве у нашим крајевима под турском влашћу. Одликовало га је стрпљење, упорност и способност да нађе решења за врло сложене проблеме са којима се суочавао као рашки митрополит (1714-1724), архиепископ пећки и патријарх српски (1724-1737) и, на крају, старешина Карловачке митрополије (1738-1748).

Патријарх Мојсије Рајовић имао је велико поверење у Арсенија Јовановића, због чега му је после постављања за рашког митрополита поверио старање о прикупљању новчаних средстава за измирење фискалних обавеза Српске патријаршије према држави и за обнову патријаршијског манастира у Пећи. Због тога, али и других важних послова, слао га је неколико пута у Хабзбуршку монархију, па је могао да добро упозна тамошње прилике, што је касније, а посебно за време рата 1737-1739., имало видни утицај на његова размишљања о судбини и будућности српског народа у целини. Добро познавање прилика у Турској и Хабзбуршкој монархији, огромна енергија и прерано стечена зрелост, али и велико поверење патријарха Мојсија Рајовића, предодредили су га да 1724. године постане нови патријарх уз сагласност и подршку свог претходника, болесног и уморног од тешких недаћа. За успешно обављање ове дужности младост му није била сметња,

већ препорука, пошто се патријаршијска служба од краја XVII века постепено претворила у мучна и дуготрајна путовања ради прикупљања новца за измирење фискалних обавеза цркве према турској држави и враћање дугова приватним лицима. Његова преписка из првих година патријаршијске службе, премда фрагментарно сачувана, показује да је поред тога стизао да се врло детаљно упутује у све проблеме у појединим епископијама и учествује у њиховом решавању. Због тога не изненађује што је Српска патријаршија у време његовог старешинства, упркос крајње неповољним околностима, привремено изашла из кризе у коју је утонула крајем XVII века.

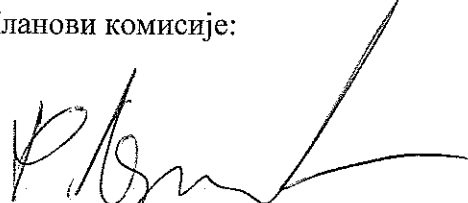
Прелазак Арсенија Јовановића у Хабзбуршку монархију био је изнуђен околностима, а са његовим одласком из Пећи започела је дубока криза Српске патријаршије, која је тонула у дугове, премда су потоњи српски патријарси после Београдског мира 1739. године проширили своје јурисдикционо подручје на Београдску и Ваљевску епархију, чиме су се повећали и њихови приходи. Међутим, због честих смена на патријаршијском престолу није се то повећање прихода осећало, јер су знатне суме новца трошене на име такси за издавање потврдитих берата. Са друге стране, долазак патријарха Арсенија Јовановића у Хабзбуршку монархију зауставио је процес урушавања и унутрашњу кризу у Карловачкој митрополији. Њему су хабзбуршке државне власти привремено признале јурисдикцију у Карловачкој и Београдској митрополији решењем Ратног савета у Бечу од 10. априла 1738. године, јер се чекао исход рата. Пуноважну конфирмациону диплому добио је од краљице Марије Терезије 21. октобра 1741. за Карловачку митрополију, чији је старешина остао до своје смрти у ноћи 17/18. јануара 1748. године. Као карловачки митрополит морао се суочити са низом тешкоћа, посебно око потврде народно – црквених привилегија.

Живот и делатност Арсенија IV Јовановића, што је кандидат добро уочио, нису привукли већу пажњу истраживача. То не значи да о неким проблемима није писано, посебно када је реч о његовој улози у аустро – турском рату 1737-1739. и неким аспектима његове делатности у Карловачкој митрополији. Ови радови су драгоцено полазиште за истраживаче, али нису довољни да се на основу њих монографски прикажу живот и делатност патријарха Арсенија IV Јовановића. Због тога ће кандидат приликом израде свог рада бити у великој мери упућен на објављене изворе и необјављену архивску грађу и рукописе из архива САНУ у Сремским Карловцима (Митрополијско-патријаршијски архив) и Београду, Музеја Српске православне цркве, Патријаршијске библиотеке и рукописног одељења Универзитетске библиотеке у Београду.

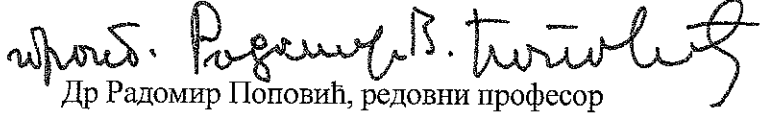
Пошто је кандидат у задовољавајућој мери овладао језиком извора из реченог периода, као и методологијом историјских истраживања, што је показао у досад објављеним радовима, очекује се да ће успешно обрадити ову сложену и изазовну тему и остварити видан научни допринос. Стога се предлаже Научно-наставном већу да одобри Наташи Т. Перовић израду магистарског рада под насловом: **ЖИВОТ И ДЕЛАТНОСТ АРСЕНИЈА IV ЈОВАНОВИЋА У ОСМАНСКОМ ЦАРСТВУ (1714-1737) И ХАБЗБУРШКОЈ МОНАРХИЈИ (1738-1748)** и да јој одреди за ментора др Војина Дабића, ванредног професора.

У Београду, 15. марта 2013.

Чланови комисије:

Др Радост Љубић, редовни професор
Филозофског факултета у Београду

Др Радомир Поповић, редовни професор
Богословског факултета у Београду

Др Војин С. Дабић, ванредни професор
Филозофског факултета у Београду, ментор